

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Dissertationes Ad Jus Publicum Romano-Ecclesiasticum

Bessel, Johann Franz

Coloniæ, 1715

VD18 14847493

§. III. De Jure Cardinalium Qvoad Episcopatus, Et Potestate In Eorum
Titulis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61383](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61383)

de Saxen-Zeiz, vocatur simpliciter Cardinalis Saxo, vel de Saxonia. neque etiam cardinalis insignibus suis apponere audet pileum vel coronam Ducis aut Principis; quorum omnium ratio est, quod in dignitate cardinalitia jam involvatur ac exprimatur omnis prerogativa, quae alias ex appellatione vel insignibus Ducis aut Principis provenire possit.

§. III.

DE JURE CARDINALIUM QUOAD EPISCOPATUS,
ET POTESTATE IN EORUM TITULIS.

SUMMARIA.

1. An promotus ad Cardinalatum possit retinere Episcopatum, quem ante obtinebat, & proponitur ratio dubitandi? 2. Adstruitur sententia affirmativa. 3. An Cardinalis in Ecclesia in qua habet Canonicatum, in eadem possit eligi vel postulari debeat in Episcopum? 4. An Cardinalis qui obtinet Episcopatum teneatur ad residentiam in sua Ecclesia? 5. Quot mensibus per annum Cardinales Episcopi aut alii Episcopi à suis Ecclesiis

possint abesse? 6. An Cardinales non habentes Episcopatum teneantur residere in Curia Romana? 7. Pena non residentium quanam sit? 8. Quam potestatem habeant Cardinales in suis titulis sive Ecclesiis sui tituli? 9. Cardinales in suis titulis habent jus excommunicandi, suspendendi, interdicens, visitandi &c. 10. An habeant jus instituendi? 11. An in suis titulis possint uti insignibus Pontificalibus?

¶ Quæres 1. An Cardinalis possit retinere Episcopatum, quem ante suam promotionem obtinebat.

Ratio dubitandi est 1. quia Cardinales tenentur consulere & assistere Papæ. c. fundamenta. §. decet. de Elect. in 6. 2. tenentur in suis titulis & Ecclesiis urbis personaliter residere, ita ut etiam à tantæ dignitatis fastigio sint deponendi, si ad eas adire, contumaciter detre-

ctaverint. c. 2. de cleric. non resid. Episcopatus autem similiter continuam residentiam requirit c. qualiter eod. tit. c. pervenit cum seqq. caus. 7. quest. 1. nam durum est, dimittere Ecclesiam sine sponso, & paria sunt non habere sponsum vel prorsus inutilem. cap. 2. de translat. Episcop. in quo Capitulo summus Pontifex noluit admittere postulationem factam de cardinali ad Archi-

Archi-episcopatum Ravennatensem, quia oportuisset aut Romanam Curiam deferere, aut moram trahere extra Archi-episcopatum; Utrumque autem judicatum fuit inconueniens, quam sententiam tuentur Felinus in cap. quod super his, de fide instrument, Gomez. in proemio regul. cancellarie in vers. ex quo refertur & in regul. de impetrat. benef. vacant. per obitum famul. Cardinal. quest. 12. Cardinal. Cajetan. in 2. 2. quest. 185. art. 5. ubi notabiliter ait: secundum doctrinam juris communis falsum assumitur, quod cardinalis de jure potest esse episcopus cuiuscunque Ecclesie, quantumcunque remotae, quoniam in dicta decretali scilicet in c. bone memorie de postulat. prelat. propter impossibilitatem residendi in utraque Ecclesia, Romana scilicet & Ravennatensi, præfertur utilitas universalis Ecclesie, ut cardinalis prærens sit Romæ &c. ideo dicendum videtur, quod cardinalatus & episcopatus sint de numero incompatibilium de jure. & Panormitanus in cap. 2. de translata. Episcop. n. 6. ait cardinalatum & episcopatum esse incompatibiles in eadem persona, subdit tamen novissimis temporibus servatum esse, ut episcopus promotus in cardinalem, non perdat ipso jure episcopatum, imo retineat illum titulum, sicut prius, nisi Papa aliter disponat; & sic testatur servatum esse in cardinali sanctæ crucis, quoad episcopatum Bononiensem; & in cardinali S. Marcelli,

quoad episcopatum Senensem. 4. huic opinioni videtur suffragari stylus Curie Romanæ, nam cardinali qui in urbe residere debet non consuevit Papa episcopatum conferre in titulum, sed in commendam, ut ex illius fructibus decenter sustentari valeat, hoc autem incompatibilitatem arguit, de quo stylo testatur Hojeda tract. de benef. incompatib. part. 1. c. 2. num. 10. qui addit pro hac sententia esse textum expressum Concilii Tridentini in c. 12. sess. 24.

Altera sententia dicit cardinales non prohiberi Ecclesiam cathedralem obtinere, ita Fagnanus in c. bone memorie. de postulat. prelat. à n. 31. & alii ab eo relati.

Prob. quia passim videmus episcopos ad cardinalatum promotos retinere episcopatum absque ulla dispensatione, ut exemplum docet in Cardinali de Lamberg, p. m. Episcopo Passaviensi, Cardinali de Schrottembach, Episcopo Olmuzensi, & pluribus aliis anterioribus, quod non esset, si cardinalatus & episcopatus essent incompatibiles, cum & cardinales comprehendantur in c. multa de præbend. item cardinalibus passim conferuntur episcopatus; consuetudo autem Romanæ Ecclesie facit jus. c. ex literis. de constitut. cap. in causis. de re judic.

Prob. 2. ex can. jus. §. si vero. Concil. Trident. sess. 23. ubi illi, qui ante concilium plures obtinuerunt cathedrales, tenentur unam dimittere,

Hh 3 ergo

ergo si decretum illud servari debeat in cardinalibus, ut initio præcipitur, ibi: *quod in quibuscumque personis manifeste sequitur, ut si quis Cardinalis eo tempore obtinuisse plures Cathedralis potuisset aliis dimissis unam retinere, & ita concilium non habuit cardinalatum incompatibilem cum episcopatu.*

Prob. 3. *Trident. c. 1. sess. 23.* in decreto de personali residentia episcopi in diœcesi, ait: *Comprehendi etiam S. R. E. cardinales, & ita non obscure admitat cardinales posse obtinere episcopatum, alioquin non obligasset eos ad personaliter residendum in episcopatu, sed potius obstrinxisset ad episcopatum dimitendum, ut facit de pluribus cathedralibus. in d. c. 17.*

Quamvis igitur dicta procedant jure hodierno, advertendum tamen est, quod dicit Fagnanus *loc. cit. n. 33.* Fateor inquit Consultus fore, ut abundè suppeditentur S. R. E. cardinalibus necessaria, ad eorum dignitatem decenter sustinendam, & Metropolitanis & Cathedralibus Ecclesiis præfiantur pastores, qui in illis possunt assidue residere, sine detrimento Ecclesie universalis, nam cum cardinales Romani Pontificis in executione sacerdotalis officii jure levitico coadjutores existant, *c. per venerabilem S. rationibus, qui filii sunt legitim.* & eorum consilio apud eum universalis Ecclesie administratio nitatur, ut habetur in Concil. Trident. *c. 1. S. que vero. sess. 25.* & ita propterea instantia car-

dinalium sit sollicitudo omnium Ecclesiarum, debeat commune bonum præferri bono particularis Ecclesie; interim si consilium Fagnani rigorose foret observandum, multum dubitarem, quin plures episcopi Germani, qui simul sunt potentissimi S. R. I. Principes, quales sunt Archi-Episcopus Salisburgensis, Episcopus Monasteriensis, Episcopus Leodiensis, opibus & territoriiis potentissimi, Episcopus Herbipolensis, qui non solum titulo, sed potentia etiam se Franconie Ducem monstrat, ad dignitatem cardinalitiam aspirarent.

Quæres 2. *An Cardinalis possit eligi aut postulari debeat, si sit assumendus in Episcopum Ecclesie, in qua viget jus eligendi?*

Contingentia facti hæc fingi poterit: si Titius canonicus assumatur ad purpuram cardinalitiam & moreretur episcopus illius ecclesie cathedralis vel metropolitanae, in qua sibi retinuit canonicatum, an inquam Titius canonicus & cardinalis per viam electionis vel postulationis ad vacantem dignitatem episcopalem debeat pervenire; contingentia facti accidere posset v. g. in metropolitana colonienfi ecclesia, cujus præpositus & canonicus est eminentissimus cardinalis de Saxen-Weitz, an inquam ille mortuo archipræsule eligi vel postulari deberet ratione cardinalatus, idem quæri posset de eminentissimo cardinale de Schrattenbach, episcopo Ollmucensi, si ille sibi retinuit cano-

nonicatum in metropolitana Salisburghensi, ex qua assumtus est in episcopum Ollmucensem.

In hac quaestione igitur, an cardinalis ad episcopatum vacantem eligi vel postulari debeat, distinguendum erit, an nimirum cardinalis jam habeat alium episcopatum vel non? igitur quoad cardinalem episcopum citra controversiam respondendum est, talem non eligi sed postulari, quia sicut simplex episcopus ad aliam cathedrallem non eligitur, sed postulatur, ut patet ex *c. bona memoriae* & *cap. fin. de Elect.* ita & episcopus cardinalis sive demum sit episcopus cardinalis eo sensu, quod sit ex episcopis cardinalibus, sive quorum tituli sunt episcopatus, sive alio sensu, quod sit S. R. E. cardinalis & in alia particulari non titulari ecclesia v.g. Ollmucensi episcopus.

Quoad posteriorem casum major est controversia inter DD. & quidem Hostiensis in *c. bona memoriae de Elect. n. 1.* tenet cardinalem presbyterum esse postulandum quia habet alas ligatas ut in *cap. 2. in fin. de Cleric. non resid.* sicut Episcopus, ut in *d. c. fin. in fin. de Elect. cap. nisi cum pridem. de Renunciat.* Sed

Respondendum est: cardinalem in casu hoc posteriori debere eligi non postulari; ratio est, quia hodierno jure ex ante dictis Cardinalatus non est incompatibilis cum episcopatu. ergo non per viam postulationis sed electionis assumendus prob. consequ. quia ideo episcopo

unius ecclesiae debet ad aliam ecclesiam per postulationem promoveri, quia duarum ecclesiarum regimen & gubernatio videtur incompatible, ergo ubi cessat incompatible, ibi cessat postulandi necessitas; verbo: ideo necessaria est postulatio quoad episcopum, quia nemo de jure potest habere duos episcopatus, at vero cardinalis potest habere episcopatum, ergo in ordine ad hunc obtinendum, postulatione opus non est:

Quæres 3. An Cardinalis ad Episcopatum promotus, vel qui obtinet Episcopatum teneatur ad residentiam in sua ecclesia?

Resp. 1. S. R. E. Cardinales illi, 4 qui habent episcopatus prope urbem, etiamsi in illis vel in suis titulis resederint, non excusantur a residentia in cathedralibus & majoribus ecclesiis, quibus præfecti sunt, nec ex eo, quod Papa eos videat & toleret, & ad functiones etiam pontificales & solennes admittat, Fagnanus in *cap. qualiter de clericis non resid. n. 22.* ratio desumitur ex novissima constitutione Urbani VIII. quæ incipit sancta synodus sub die 12. decembris 1634. in qua sanctitas sua primo innovat decreta concilii tridentini, constitutiones apostolicas & decreta consistorialia, & in specie Gregorius XIII. declaravit decreta concilii & penas ejusdem habere locum etiam in S. R. E. cardinalibus. variæ præterea editæ sunt quoad ejusmodi residentiam confi-

constitutiones Pii IV. Pii V. Clementis VIII.

Resp. 2. Sanctitas sua jubet, ut praefecti cathedralibus & majoribus Ecclesiis, etiam si S. R. E. cardinales sint, se itineri committant & ad residentiam conferant infra unum mensem, si in urbe existant, infra duos si extra urbem in Italia, si extra Italiam infra quatuor computandos à die publicationis Bullae, nondum autem praefectos intra terminos superius expressos computandos à die eorum promotionis, indeque nec supra dictos, nec alios jam residentes abscedere absque licentia per breve & per literas missivas, sub poena interdicti ab ingressu Ecclesiae, amissionis fructuum & facultatum testandi ipso jure incurrenda, nec non privationis à regimine & administratione Ecclesiarum, aliisque poenis, arbitrio sanctitatis suae infligendis.

Resp. 3. Sanctitas sua indulget cardinalibus praefectis cathedralibus aliisque majoribus Ecclesiis, ut ex causa vacationis sedis Apostolicae possint non solum ad locum conclavis accedere, dummodo à diocesis non discedant nisi habita certa notitia mortis Pontificis, sed etiam in urbe commorari usque ad peractam electionem & per duos menses post coronationem Pontificis.

5 Resp. 4. Sicut omnibus episcopis ita cardinalibus ex aequa causa singulis annis à suis Ecclesiis abesse licet per trimestre juxta Concil.

Trident. c. 1. sess. 23. poenae autem quae cardinales non residentes in suis episcopatibus concernunt, eadem sunt cum illis, quae concernunt episcopos, de quibus infra &c.

Ex dictis patet, cardinales, qui obtinent episcopatus vel Archiepiscopatus debere potius residere in Ecclesia episcopali vel Archiepiscopali v. gr. Passaviensi, Ollmucensi, quam in Curia Romana.

Quod si verò cardinalis similem episcopatum non habeat, tenentur in suo titulo & sic in Romana Curia residere, ut patet ex cap. ex gestis 2. de Clericis non resid. cujus ratio est, quia cardinales debent summo Pontifici assistere quasi oculi & aures, ac nobilissimae sacri capitis partes, & praecipua illius membra à spiritu sancto constituta, prout constat ex constitutione Sixti V. quae incipit: *Postquam verus. in proem. tom. 2. Bullar. pag. 260. ibi: Sacrosancta Ecclesia Romana Cardinales representantes personas Ss. Apostolorum dum Christo Salvatore regnum DEI predicanti, atque humanae salutis mysterium operanti, ministrarent, Eisdem Pontifici in executione sacerdotalis officii, & in dirigenda ipsa Ecclesia Catholica, cui praesent, consilarii & coadjutores assistunt.* tum quia cardinales dicuntur collaterales Papae cap. excommunicatis. de officio legat. adeoque ab illius latere se subducere nequeunt, neque à capite licet membra recedere, cap. cum non liceat. de rescriptis.

Cate.

7 Cæterum adversus Cardinales extra Romanam Curiam commorantes (intellige juxta superius dicta, nisi habeant alibi in partibus Episcopatum) aut ab ea sine licentia Papæ recedentes, Pontifices maximi sanctiones diversas ediderunt, nam Leo X. in Constitutione incipiente: *Sub pœna*, edita in concilio Lateranensi §. 28. in Bullar. tom. 1. pag. 474. sanxit in hæc verba: *Et cum cardinalis officium imprimis versetur in frequenti Romani Pontificis assistentia & sedis apostolica negotiis, propterea statuimus, ut omnes cardinales in Romana curia resideant, & qui sunt absentes, si in Italia, intra sex menses, si extra Italiam, infra annum a die publicationis presentis constitutionis revertantur, alioquin fructus beneficiorum, & omnium officiorum suorum emolumenta amittant, omnibusque privilegiis generaliter & specialiter cardinalibus concessis, quamdiu absuerint, omnino careant, exceptis tamen illis, quos ratione officii ab apostolica sede injuncti vel de Romani Pontificis mandato aut licentia vel jussu metu, aut quavis alia legitima causa impediente vel agrotationis abesse contingat, privilegiis, indulgentiis & immunitatibus eisdem cardinalibus concessis, & in bulla nostra sub data coronationis nostræ contentis, & expressis, in suo robore nihilominus permanentibus.*

Similiter Paulus III. edidit decretum consistoriale, quo cardinales jubentur residere in curia Romana, quod si non fecerint, privantur ipso facto durante absentia omnibus in-

dultis & privilegiis, quibus alii cardinales gaudent & gaudere possint, nisi cum expressa licentia Papæ apud ecclesiam Metropolitanam seu cathedralem, cui præsumt resideant, ut refert Fagnanus in cap. *ex gestis de clericis non resid.* n. 21.

Novissime vero emanavit constitutio Innocentis X. de dato Romæ sub annulo piscatoris, die 19. Februarii, 1646. Pontificatus sui anno secundo, quæ incipit, cum juxta. Super recessu S. R. E. cardinalium a statu ecclesiastico sine licentia S. Pontificis & reditu eorum ad Romanam curiam, in qua statuitur, quod cardinales, qui post bullam non obtenta Papæ licentia se transferent extra statum ecclesiasticum, primo privilegiis & indultis omnibus etiam beneficia conferendi, pensiones & fructus ecclesiasticos transferendi, & facultate testandi privantur, ab ingressu Ecclesiæ interdiciantur, ultra alias pœnas à Papa infligendas, & mandatur deveniri ad sequestrum fructuum officiorum & beneficiorum, nec non pensionum ac fructuum reservatorum. 2. si infra sex menses à die recessus ad Curiam non redierint, privantur iisdem fructibus arbitrio Papæ distribuendis. 3. si non redierint infra alios sex menses immediate sequentes, ultra memoratas pœnas privantur omnibus officiis, beneficiis, pensionibus & fructibus reservatis, ut supra distribuendis,

li

Quæres

8 Quæres 4. *Quam potestatem habeant Cardinales in suis titulis sive Ecclesiis sui tituli?*

Resp. Cardinales habent in suo titulo & Ecclesiis titulo subjectis jurisdictionem episcopalem, ut tenent Barbosa *J. E. V. lib. 1 c. 4. à n. 35. & n. 71. Fagnanus in cap. bis que n. 15. de Major. & obedient. D. Francisc. Schmier. tract. de jurisdic. cap. 4. sect. 1. §. 9. 53.*

Colligitur & probatur hæc responsio clare ex *cap. bis que ii. de major. & obed. & quamvis Gregorius XIII. dixerit se nolle, ut ea, quæ episcopis concessa sunt à Concilio Tridentino, competant cardinalibus in suis titulis, eo quod habeant quasi episcopalem jurisdictionem, ibi tamen vere & propriè non sint episcopi; nihilominus extra facultates à Concilio concessas, salva manet jurisdictio cardinalium in suis titulis ad præscriptum hujus decretalis, adeoque cardinalis Vicarius urbis non cognoscit de causis sub titulis cardinalium.*

Procedit hæc responsio non solum in cardinalibus presbyteris, sed etiam diaconis, ut est expressum in constitutione Sixti V. quæ incipit *Religiosa*; Idibus Aprilis 1589. in Bullario tom. 2. pag. 571. ubi in Princ. sic legitur: *Præter sex Episcopos Cardinales, qui certis Cathedralibus urbi finitimis præsent, singulis presbyteris & Diaconis Cardinalibus propria in urbe Ecclesie, tituli scilicet & Dianæ cum suis Clero & populo, ac quasi Episcopali ju-*

risdictione, in spiritualibus & temporalibus regenda & administranda committantur. Ex quo

Infertur 1. Cardinales in suis titulis, Diaconis & capellis subjectis habere jus corrigendi, excommunicationis suspensionis, & interdicti sententias fulminandi, quod etiam est expressum in *d. c. bis que ii. de M. & O.* item jus visitandi in suis titulis sicut episcopus in suo episcopatu, ut tradit Felinus in *cit. cap. bis que num. 1.* & patet ex constitutione Leonis X. incipiente: *supernæ §. 19. in Bullario tom. 1. pag. 474.* ubi disponitur, ut cardinales tituli sui loca, si præsertes in Curia fuerint personaliter, si vero absentes, per vicarium idoneum semel saltem singulis annis visitent clericos & populos Ecclesiarum titulo suo subjectarum, cum diligentia inquirent, vigilantque circa cultum divinum, & bona dictarum Ecclesiarum, moresque imprimis & vitam clericorum parochianorum solerter exquirant, eosque omnes & singulos ad recte honesteque vivendum paterno moneant affectu.

Infertur 2. Cardinales habere jus¹⁰ instituendi in suis titulis; cui etiam accedit textus in *cap. querelam. de Elect. ibi: à Cardinali S. Susannæ, cui eadem Ecclesia tanquam capella suo titulo in spiritualibus est subjecta, canonicè fuerat institutus.* unde possunt conferre beneficia suarum Ecclesiarum titularium, si scilicet sint præsertes in Curia; alioqui solus
Papa

Papa confert, nec non resignationes acceptare & admittere. Fagnanus *loc. cit. num. 23.* alique ab eo relati,

II Infertur 3. Cardinales posse insigniis Pontificalibus uti in suis titulis, & solennem benedictionem impertiri more episcoporum, licet episcopi non sint, ut notat Hostiensis & Joan. Andr. *in cap. 1. de supplem. neglig. prelat. & Felinus in cap. inter Monasterium n. 2. de re jud.*

Infertur 4. Cardinales posse suis subditis & familiaribus in suis titulis primam tonsuram & minores ordines conferre, secundum Hostiens. & Joan. Andr. *loc. cit.* Felinum *in d. cap. inter monasterium num. 2.* dummodo tamen sint sacerdotali

charactere insigniti; alias secus. per ea, quæ habentur in *can. quoniam dist. 69. cap. cum coningat. de etat. & qualit.* Reliqua vero quæ ordinis episcopalis sunt, exercere non possunt, nisi sint episcopi. Fagnan. *loc. cit. num. 26.* alique ab eo relati, qui dicunt cardinales in suis titulis haberi loco episcoporum quoad jurisdictionalia, & quoad episcopalia, si sint episcopi, alias quoad jurisdictionalia solum.

Infertur 5. Cardinales in suo titulo habere curam tam fori penitentialis, quam contentiosi. concordat *cap. his que, de major, & obed.*

§. IV.

DE POTESTATE COLLEGII CARDINALITII SEDE PAPALI VACANTE.

SUMMARIA.

1. Ante Concilium Lugdunense quam potestatem habuerint Cardinales sede Papali vacante. 2. Quam potestatem habuerint post Concilium Lugdunense sede vacante. 3. An potuerint sede vacante mittere legatum. 4. An potuerint legatum à Papa missum revocare? 5. An possint Concilium convocare? 6. Quam potestatem Collegium Cardinalitium sede vacante habuerit post Concilium

Viennense. 7. Quæ potestas competat post Bullam Pii IV. 8. An jurisdictionio, quam habent congregationes Cardinalium expiret sede Papali vacante? 9. Recensentur quidam alii, quorum jurisdictionio non expirat sede Papali vacante. 10. Jurisdictionio congregationum Cardinalibus in Conclavi existentibus quiescit quoad ea, quæ expediuntur per subscriptionem Cardinalis Prefecti Congregationis.

li 2

Quares